HIER AAN DE KUST

DANSEN AAN ZEE, ZEEUWS-VLAANDEREN 2021

INHOUD

Inleiding 2

Disclaimer 😊 2

Tiel - Cadzand-Bad, 2 oktober 2

Retranchement, Sluis & Cadzand, 3 oktober 5

Het Zwin, 4 oktober 11

Aardenburg, Turkeye, IJzendijke en het Zeeuws Vlaamse Zwin, 5 oktober 14

Cadzand, Breskens, Groede, Boerenhol & Oostdorp, 6 oktober 17

Brugge, 6 oktober 22

Strand, 8 oktober 28

Cadzand – Tiel, 9 oktober 31

Niet de zuivere wetenschap 32

INLEIDING

Voor het uitvoeren van grote plannen is het jaar 2021 helemaal niets. Aan het begin van de vakantie zijn net de meeste corona maatregelen opgeheven, al moeten we d'app uit de losse pols kunnen trekken om te laten zien dat we gevaccineerd zijn. En vele buitenlanden blijven drama.

Maar een weekje Schoonloo[1] heeft bevestigd wat we al lang wisten. Nederland is zo slecht nog niet. En daarom nu nog een weekje saus, maar deze keer saus-west, tot we de grens over zijn, al blijven we slapen in eigen land.

En in lijn met de twee "saus" verhalen is weer gekozen voor een (onder) titel afkomstig van het Nederlandse lied. Uiteraard van een regionale band. Nu geen Rowwen Hèze dus maar Bløf.

DISCLAIMER 😊

We zijn bekend met de AVG. Iedere overeenkomst met bestaande gebeurtenissen, plaatsen en personen is toeval. Met uitzondering van Boerenhol en Boerengat. Ze bestaan echt.

TIEL - CADZAND-BAD, 2 OKTOBER

Nelleke is meester in het vinden en huren van onderkomens. Het duurt dan ook niet lang na de keuze om naar Zeeuws Vlaanderen te gaan of we hebben geld overgemaakt voor een week in appartement Tureluur in Cadzand-Bad. Voor de sleutel van "de Tureluur" kunnen we ons melden bij Immo die iets verderop aan dezelfde Boulevard is gevestigd.

Maar voor die tijd moeten we eerst de plaats bereiken. Er wordt van alles aan de wegen gesleuteld. We kunnen via Rotterdam en later via Antwerpen, maar we pakken de A59 langs Waalwijk en de Westerscheldetunnel richting Terneuzen.

[1] Zie Saus LAW9.1 op de pagina van onze website

Onmiddellijk aan de Zeeuws Vlaamse kant van de Westerschelde tunnel ligt het plaatsje Boerengat. Ons vermoeden is dat het plaatsnaambordje daar zo vaak gejat is dat ze niet eens meer de moeite nemen een nieuwe op te hangen, en de wegen er heen zijn uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde agrariërs. Dus we kunnen beweren dat we er geweest zijn, maar het bewijs hiervoor is flinterdun.

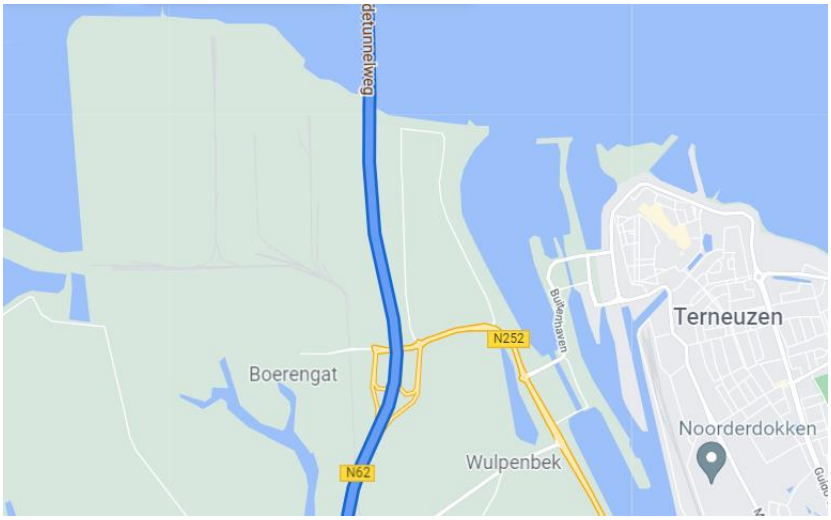

Na deze ingrijpende ervaring wordt het tijd om eens te kijken of er ergens iets te happen valt. De keuze valt op niets minder dan Biervliet!

Waarom Biervliet zo belangrijk is? Wel, hier is Willem Beukelsz geboren. Een uitvinder die we op een lijn kunnen zetten met een andere nationale held, Laurens Jansz. Coster! Waarom op een lijn? Wel, bij beiden wordt een grote uitvinding geclaimd, te weten het haring kaken en de boekdrukkunst. En beiden hebben niets uitgevonden en niet bestaan, althans niet zoals het verhaal wil. Voor de boekdrukkunst kunnen we terecht bij Pi Chang, Bi Seng & Johannes Gutenberg. Historisch onderzoek heeft het bestaan van Laurens niet verder aan kunnen tonen. Willem heeft op hem voor dat hij wel degelijk heeft bestaan, maar hij was schepen en had als zodanig niets met vis. Bovendien valt zijn sterfjaar (1397) voor de periode waarin het haring kaken werd toegepast, en was hij waarschijnlijk al veel eerder dood.

Dit doet niets af aan Biervliet (wat toen voor Modderstroom stond), anders dan dat het beeld op het dorpsplein wat lachwekkend is. Het dorp heeft wel een kerk en een molen.

En goed, één kerk is nu hotel, en de molen heeft geen wieken meer, maar een dorp is het dus zeker. Sterker nog, sinds 1183 had het stadsrechten. Dit heeft het plaatsje er niet voor behoed om in 1970 meedogenloos door Terneuzen ingelijfd te worden.

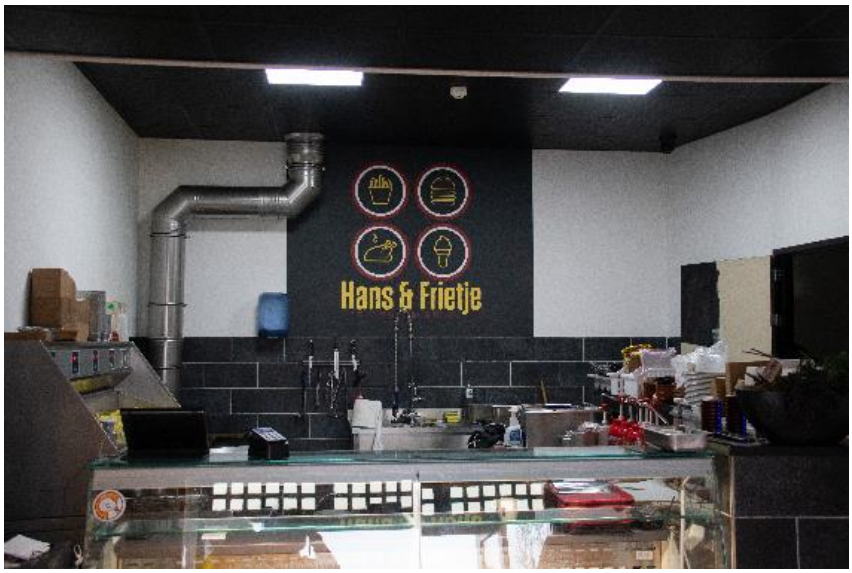

In het dorp is een maquette van Biervliet, die trots overal wordt aangegeven. Het plaatsje is van zichzelf al zo klein dat de maquette dusdanig minuscuul moet zijn dat wij hem niet hebben gevonden.

Neemt niet weg dat het bezoek verder aan de verwachtingen voldoet. Allereerst is daar Hans en Frietje, waar men druk de Oktoberfesten aan het voorbereiden is, maar ook tijd heeft om ons een overmaat aan fastfood te serveren.

En verder is het een mooi oud dorp met aardige huizen en een opmerkelijke begraafplaats die sinds 1978 buiten gebruik is, maar waar de meesten als “de heer” of “mevrouw” werden begraven. Nu het kerkhof buiten gebruik is houden ze er trouwens bijen.

Verder liggen er rond de kerk en kerkhof de resten van de getijdensluizen die teruggaan tot de middeleeuwen en waar de Biervliet het water kon lozen op zee.

Kortom het is een korte maar heel aardige wandeling in en rond Biervliet voor we in de auto stappen richting Immo. We zijn er te vroeg, maar Immo maakt het niet uit, dus we krijgen een bak papieren, een laken set en de sleutel.

De vakantie kan formeel beginnen in appartement E van het Tureluur gebouw! Eerst kijken we maar eens rond in het appartement. Er hangt een rooklucht en dat is vervelend, maar verder zijn alle gemakken er, we houden het hier zeker een week uit. Daar beginnen we voorzichtig mee, want nu kunnen we een discussie voeren of het harder regent of waait.

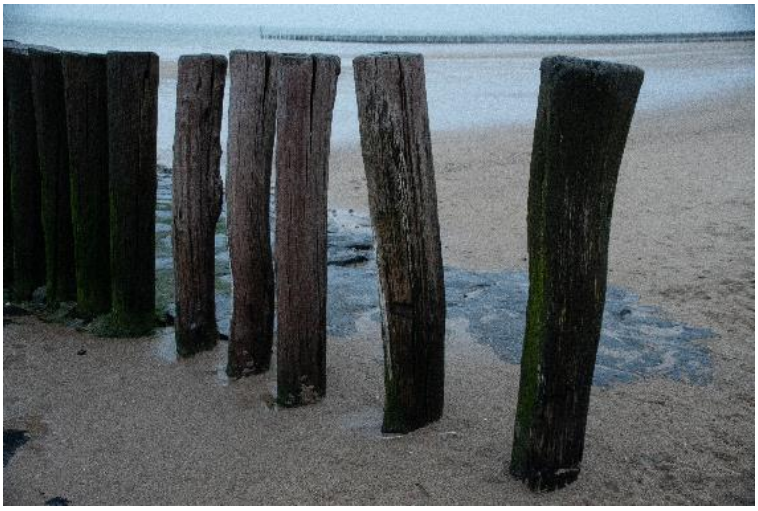

Dus de rest van de dag wordt besteed aan luieren, de spullen uitpakken en eten bij “Saint Tropez” in het dorp. Daarbij valt op dat het hele dorp een grote bouwpunt is, alles wordt omgebouwd om minimaal 4x het oorspronkelijke aantal Duitsers te kunnen bergen.

Op de terugweg gaan we langs het strand. Nat, storm, maar best leuk. Terug in het appartement is het tijd voor koffie[2], foto’s en het schrijven van dit verhaal.

RETRANCHEMENT, SLUIS & CADZAND, 3 OKTOBER

Het regent. Niet meer zo hard als vanacht, maar nog steeds voldoende om heel nat te worden. En dus begin ik de dag maar eens met het ontwerpen van een “Ronde van West Zeeuws-Vlaanderen”. Binnen anderhalf uur moeten weer terug zijn bij het appartement, tenzij we onderweg aardige dingen zien. En ja, de plaatsen zijn uitgezocht om de aardige dingen. Nou ja, de meeste dan.

[2] Komische noot: we zijn de oplos-bagger koffie helemaal zat. En dus hebben we een draagbaar nespresso apparaat gekocht. Die in het appartement heeft een andere kleur 😊

Uiterst belangrijk bij het vakantie houden is uitrusten en niet jagen en jachten. Als we al de neiging hebben om dat te vergeten zorgt de regen er wel voor dat we niet te enthousiast naar buiten hollen.

En zo rijden we na de vroege lunch naar Retranchement[3]. Een dorp met 295 inwoners, dus je kan zo doorrijden. Als je het info-bord negeert. Als je het wel bekijkt verandert de zaak. In het verleden was hier in Zeeuws-Vlaanderen knok. Tijdens de 80 jarige oorlog met de Spanjaarden, in de 19e eeuw met de Belgen en meer recent tijdens WOII.

Retranchement ligt langs het Uitwateringskanaal naar de Wielingen, wat in Cadzand eindigt en dat grenst weer aan het Zwin, een getijden slufter tussen Nederland en Vlaanderen.

Een uitgelezen plek voor de knok, zo aan een zompig, waterrijk gebied. En dus begon Prins Maurits er aan verdedigingswerken met een tweetal forten, die na lang nadenken “Nassau” en “Oranje” werden genoemd. Het meest van dit alles is verdwenen, maar de dubbele wallen en de stervorm van een deel van de versterking is er nog, en is nu een mooi wandel-gebied, met hier en een kanon op een heuvel.

Verder heeft het dorp een kerk en een houten standerdmolen uit 1643.

En er zijn vijf glazen vitrines was je een muntje in kan gooien om een poppenspel te bekijken. Die doen het verhaal van de mensenbranders van Retranchement. Kort door de bocht: er meert een pestschip aan in de

[3] Het zal niemand verbazen dat dit Frans is, want Maurits had een stukje grond in Frankrijk. Het betekent dubbel omwald gebied.

haven en de bevolking vraagt zich af wat te doen. Held Janus pakt een fakkel en steekt de fik in de boot. Opvarenden dood, probleem opgelost. Veel details en achtervolgd door wroeging maar een mooi verhaal voor de komende eeuwen.

Recent is het natuurgebied het Zwin, waarover nog heel veel meer verder in dit verhaal, uitgebreid. Dat ging ten koste van het toch al niet bijster grote Retranchement, dus compensatie was onvermijdelijk. Van dat geld, extra subsidie, het legen van de dorpskas en die van wat plaatselijke verenigingen zijn nu deze vijf vitrines gekocht om het verhaal in leven te houden en Retranchement een ereplaats te geven in de top tien van toeristische attracties van Zuid-Vlaanderen.

En dan is er nog “de drieling”. Toen België zich had afgescheiden moest er een grens komen. Op zich niet heel lastig, en het slaan van een paaltje is ook niet heel ingewikkeld. Zolang het niet in zompige grond hoeft te gebeuren. Een grenspaal in het Zwin was dus geen succes. En dus is langs de wallen een mooie geen-grenspaal neergezet met aan de ene kant de fiere Nederlandse leeuw en aan de andere kant dat[4] belachelijke Belgische wapen met een Afrikaans roofdier. Een stuk verderop, op Belgisch grondgebied staat er ook een.

Het Zwin is deels ingepolderd, en het gebied tussen de twee nep grenspalen heeft nu een stevige bodem. Daar staat tegenwoordig een heuse grenspaal. Samen met de neppers heet dit de drieling.

Als we terug naar de parkeerplaats lopen komen we, als het kanaal oversteken, langs een stuk Baileybrug. Het is een herinnering aan WOII toen de geallieerden hier probeerde over te steken.

[4] Voor hen met minder biologische kennis: het is een Leeuw.

De tweede plaats op onze rondrit is Sluis. En we beginnen al wat te leren over dit deel van het land. Het zou overzichtelijk zijn als er was afgesproken dat matten bij Retranchement plaats vindt. De zee spoelt dat toch eens in de zoveel tijd weg, en zo kan iedereen mooi forten blijven bouwen en boos naar elkaar kijken. Helaas zo eenvoudig is het niet. De hele zuidkant van Zeeuws-Vlaanderen is versterkt om de Belg buiten te houden (en de Spanjaard).

Sluis is een volgende vestingstad, waar nog een mooie stervorm en stadspoorten zijn te vinden. Met ook weer een aantal sloten en kanalen om het de vijand lastig te maken. Je kan je afvragen hoe succesvol dit alles is.

In meerdere opzichten kan je zeggen “niet”.

Militair historisch kunnen ze claimen dat de Spanjaard en de Belg succesvol op afstand zijn gehouden. We leren dat het eerste meer het gevolg is van dronkenschap dan van groot militair inzicht, maar ook in de oorlog is het alleen het resultaat dat telt. Wat was het geval: de Spanjaard wilde via een tangbeweging bij verrassing aan twee kanten de plaats binnenvallen. Zo’n tactiek zou leiden tot ontreddering en het verkeerd verdelen van de krachten. De vraag is dan hoe coördineer je die aanval, als die stiekem moet zijn. De beste oplossing was wachten op de mobiele telefoon, want dan was er helemaal geen bloed gevloeid. Maar de Spanjaard was tamelijk ongeduldig en bedacht dat je ook prima af kon gaan op de kerkklok. Als die 12 uur zou slaan was dat het teken voor knok!

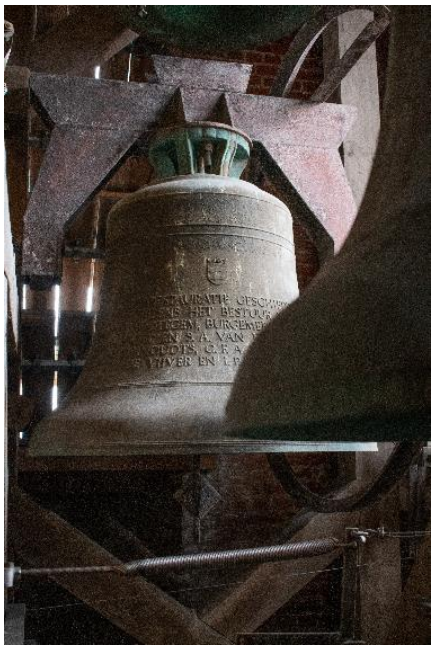

Toevallig had de klokkenluider een hele leuke avond gehad, maar met iets te veel drank, dus de klok werd niet geluid en aanvallen op zijn gesnurk was niet afgesproken. Als gezegd, de Spanjaard is ongeduldig, dus de oostelijke ploeg viel op enig moment toch aan *(“we zullen de klok wel gemist hebben”* en *“het ligt aan de wind, zo hoor je het niet”*) maar door het uitblijven van ontreddering werden ze met vereende krachten in de

pan gehakt. Toen de westelijke ploeg het hoorde namen ze de hellebaard stevig onder de arm en kozen het hazenpad.

De Belg buiten de deur houden was meer een kwestie van geduld. Die hadden Knokke, wat

een ideale plek lijkt om te matten. Er werd zelfs een tramlijntje naar Sluis aangelegd, zodat de troepen elkaar aan de zuidkant van het Zwin konden ontmoeten. Maar daar zijn we nooit op ingegaan, en nu er zelfs een paaltje bij Retranchement staat is er geen reden meer om elkaar fysiek te lijf te gaan.

Minder succes hadden we bij de Fransen (1794) en de Duitsers (1940) die Sluis een maandje belegerden danwel er gewoon overheen walsten.

Deze maand is de film “de Slag om de Schelde” bekroond met gouden kalveren. Daarin wordt getoond hoe de Duitsers weer zijn verdreven, onder meer met een groot bombardement op het stadje.

Een terechte vraag zou zijn “heeft al dit gemep resultaat gehad”. Hier kunnen we alleen uit persoonlijke waarneming op antwoorden. De Spanjaard hebben we niet gezien, maar die zijn mogelijk, zo aan het begin van de herfst, weer naar het zuiden getrokken.

De Belg daaraantegen rijdt massaal rond en vormt mogelijk zelfs een meerderheid. De vraag is natuurlijk hoe dat komt. Het past in onze volksaard om de zuiderbuur een poot uit te

draaien. Dat heeft niets persoonlijks, en we hebben er zelfs geen nieuw vervallen ford voor nodig. In de vorige eeuw was het vooral sex en belastingtrucs. De Vlaming was, ondersteund door wetgeving, rechter in de leer en dus boden wij ze alles wat ze thuis niet konden krijgen dan wel hielpen we ze de Brusselse fiscus uit beeld te houden.

Nu dat verdienmodel is opgedroogd houden we de winkels op zondag open en beweren we dat ons strand mooier is. Bovendien hadden ze het loopje deze kant uit toch al, dus ze blijven zeer massaal aanwezig.

Dan de Duitsers. Na de Belgen, maar voor den 'Ollanders, vormen zij vele maanden van het jaar de tweede bevolkingsgroep. Ook zij geloven in de schoonheid en de rust van ons strand. Voor hen worden er speciale reservaten gebouwd zoals "De Braakman", "Cadzand-Bad" en "Zomerdorp Het Zwin".

Slotconclusie: de scheiding der volkeren is hier op zijn minst vaag, maar het is gezellig, dus wat zullen we tobben.

Ons rondje Sluis heeft een korte aanloop. Direct stranden we op een poffertjeskraam, nadat we de vergulde buste van Van Dale zijn gepasseerd. Maar daarna wordt het serieus toeristisch bezoeken, zeker omdat het nu droog is. Van de bombardementsschade is niets meer te zien. Centraal staat de kerk, die nu wordt verbouwd tot appartementencomplex en de Belfort. En dat is de enige[5] in ons land.

Een Belfort is een toren met klokken bij een gemeente-huis of lakenhal. Deze is in de 14e en 15e eeuw gebouwd. Nu is er een mooi museum, dat we iedereen kunnen aanraden (want tijdens ons bezoek is er niemand). Er is een expositie waarvan we hopen dat die wisselend is, een leuke afdeling stadsgeschiedenis en een etage over "de dikke", het meesterwerk van van Dale.

En je kan helemaal naar boven om over de rand te kijken.

Daarna doen we een deel van de vestingswallen, voor we langs de molen en door het centrum terugkeren naar de auto.

We worden vanaf het Belfort uitgezwaaid door de oudste bewoner van de stad.

Conclusie: leuke dingen gezien en gedaan vandaag, maar het grootste deel van de rondrit schuiven we door.

[5] De andere Beltorens worden niet erkend, men had het graag een exclusief Belgisch/Frans ding gehouden.

Bij terugeer maak ik nog een rondje over het strand en langs de randen van het Zwin. Leuke beeld van een zeeman, mooie luchten en ooievaars. Er blijkt een achterafpad waardoor je de bouwputten in het dorp mist.

Wel wordt dan duidelijk hoe groot de kampen voor de Duitsers inmiddels zijn. In dit tempo kan je binnen een paar jaar toestanden als op Chersonissos en Renesse verwachten. Er staan dan ook veel huizen van de oorspronkelijke bewoners te koop.

Zeeuws-Vlaanderen. We beginnen een beeld te krijgen!

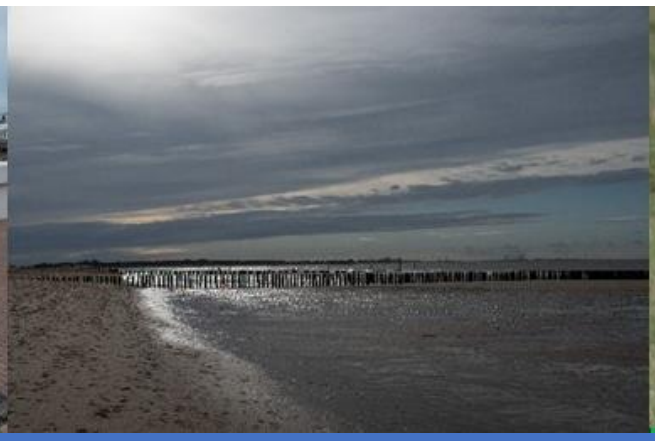

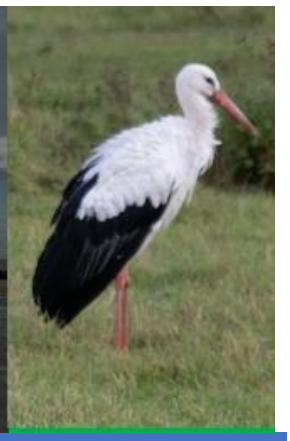

HET ZWIN, 4 OKTOBER

Je weet hier nooit helemaal zeker in welk land je bent, maar nu wordt het duidelijk, we verlaten *Zeeuws* en gaan naar *Vraiment* Vlaanderen.

Om precies te zijn naar het plaatsje Oosthoek. Of is het een buitenwijk? In ieder geval valt het onder de gemeente Knokke-Heist[6]. En geknokt hebben ze. Zodra we volgens de routeprogramma's de gens over zijn staan er uitgebreide ruïnes van forten en verdedigingswerken.

Maar vandaag gaan we voor de natuur en wel voor het Zwin.

Het Zwin is van oorsprong een deel van de Zeewse delta. Een slufter die 6 km wijd was en toegang bood tot de haven van Brugge. In de 12e eeuw was het een belangrijke haven, zo niet de belangrijkste in onze regio.

In de 12e eeuw was er voor het eerst in meer dan drie eeuwen weer een desastreuse stormvloed, met duizenden doden en de kustbewoners hadden het wel een beetje gehad met het onderlopen.

[6] Ik vermoed speciaal voor de Duitsers: Das heist kein Meer, aber See und das heist auch nicht Kampf jedoch Knokke (we hebben met de Vlamingen gemeen dat we Duits graag geweld aan doen).

En dus werden er dijkjes opgeworpen. Aan de ene kant maakten die het landschap tot wat het nu is, aan de andere kant veroorzaakten ze dichtslibben en verlanden van het gebied tussen Brugge en de zee. Natuurlijk zijn er oplossingen bedacht zoals Zeebrugge, maar Antwerpen en Rotterdam namen de functie toch grotendeels over.

Het gebied dat overbleef werd zowel in België als in Nederland natuurgebied. Met veel vogels en zilte plantensoorten.

Langs de kust kan je met laag water langs het hele gebied, een soort wadlopen, maar verder is het goed beschermd en kan je er niet zomaar doorheen.

Wij hebben er voor gekozen het gebied vandaag vanaf België te benaderen.

Het weer is schitterend en de wandeling goed aangegeven. Dat is iets anders dan goed te doen, want sommige paden zijn één grote modderpoel. Een deel van de route loopt langs de dijk via een fietspad. Wij bedenken dat strand dan prettiger is en verlaten het officiële pad.

Het is verschrikkelijk helder en we kunnen zowel Zeebrugge als Cadzand goed zien liggen en in de verte ook Vlissingen nog. En we zien een vlucht lepelaars die op de thermiek hoogte proberen te krijgen.

Op de plek waar de route weer het gebied in gaat staat een groot beeld van Flanagan, vooral bekend om zijn enorme hazen, zoals ook hier.

In het Zwin is een enorm bezoekerscentrum, wat helaas op maandag en dinsdag dicht is. En dat is zeker jammer omdat het gewoon druk is in het gebied. Maar er zijn ook heel veel informatieborden van alles vertellen over het gebied. Zo zijn er veel exoten die nefast[7] zijn voor de oorspronkelijke begroeing.

Die worden nu uitgegraven door een een vijftal diensten[8], waarna "*het struweel weer dicht mag groeien*". Deze werken worden momentaan uitgevoerd in samenwerking met den 'Ollanders[9].

Het is een prachtige dag, we wandelen heerlijk, maar om nu helemaal eerlijk te zijn we hebben wel mooiere natuurgebieden gehad. Groepen gehoornde geiten, wilde paarden en Schotse hooglanders ten spijt, met uitzondering van het strand wordt het niet meer dan "best lollig" (Hoewel, mensen die omkeren bij het zien van loslopen geiten Vlaams amusant zijn).

We eindigen dan ook bij een restaurant in Oosthoek, waar ik een salade met onbijtkoek en geitenkaas besteld blijk te hebben. Het is zomaar nog nog lekker ook. Toch kies ik volgende keer de garnalenkroketten van Nelleke!

Thuis doen we nog wat boodschappen en verder zien we het morgen wel weer.

[7] = Vlaams en zo erg dat je het niet mee wilt maken.
[8] Allen Vlaamse, anders waren het er veel meer geweest
[9] Alles door de stichting "het Zeeuws Landschap"

AARDENBURG, TURKEYE, IJZENDIJKE EN HET ZEEUWS VLAAMSE ZWIN, 5 OKTOBER

Het is droog. Dat is opmerkelijk, de verenigde weerberichten hebben het mis.

Op het moment dat we hebben ontbeten en in de auto zitten krijgen ze alsnog gelijk, het gaat regenen. Tijd voor de 2e etappe van de rondrit door west Zeeuws-Vlaanderen. Nu ligt

alles zo dicht bij elkaar dat we Retranchement en Sluis ook weer aandoen, maar niet lang daarna zijn we in Aardenburg. Aardenburg was ook deel van de verdedigingslinie, dus ook hier forten, verdedigingswallen tegen de vijand en verdedigingswallen tegen het zilte nat. Nu we een paar honderd jaar verder zijn is het onderscheid tussen de laatste twee niet altijd duidelijk, zeker niet nu alles nat is.

Dat geldt ook voor de haven. Normaal niet zo verwonderlijk, maar deze is al heel lang geleden drooggelegd toen het Zwin verzandde (Met de rivier “de Eede” had Aardenburg toegang tot het Zwin).

Ook in de regen is de stad de moeite van een wandeling waard. Allereerst is het de oudste stad (met indertijd de bijbehorende stadsrechten) van Zeeland. De Romeinen hadden er al een vesting en later werd het zelfs een Hanzestad.

Hier en daar zijn nog (gereconstrueerde) Romeinse resten te zien, en de Westpoort, waardoor je van de voormalige haven de stad in komt, is nog intact en heel mooi.

In die gedempte haven staat een fontein met beelden van kikkers, de bijnaam voor de Aardenburgers. De “binnenstad” heeft een wisselend beeld. Oude, herbouwde en nieuwe gebouwen wisselen elkaar af. Evenals Sluis is ook Aardenburg door de geallieerden gebombardeerd,

en dat is nog duidelijk te zien. Van de wallen en forten hebben we in het voorbijrijden al gezien dat er nog best veel is. Het schijnt dat de opstandige Belg Aardenburg nog korte tijd heeft bezet, maar die is met verenigde krachten aan de andere kant van de witte grenspaal gezet. Voor het geval ze nog eens op een idee komen is er alvast een kanon buiten de poort klaargezet.

Om alles goed te bekijken is er een rondwandeling van 7 kilometer, maar in deze zeikregen zien we dat echt niet zitten. Dus beperken we ons tot het bekijken tot een paar van de lange lijst van kerken van de plaats, de meesten alleen van buiten.

De Maria kerk bekijken we wel van binnen. Ook hier weer een lange geschiedenis van bouwen en slopen, maar het huidige gebouw is de moeite en staat er prachtig bij. Als ongelovige denk ik dan Maria is Maria (overigens zonder voorbij te gaan aan haar rol in het Christendom), maar dat is mis. In deze kerk handelt het zich om Maria met de inktpot. Het beeld is duidelijk, ze houdt een inktpot in haar hand voor baby Jezus die in rap tempo religieuze teksten op papier zet. Nu zal je mogelijk denken "dat zal toch niet zo wezen", maar voor dat soort ongelovigen zijn er meerdere Maria's[10] met inktpot neergezet. Dus het moet echt zo zijn. In het totaal tel ik in deze kerk minstens 6 heilige beelden die aan haar zijn gewijd, al is in sommige de inktpot even weggezet.

De Sint Baafskerk moet nog mooier zijn, maar die is dicht, waardoor we alleen een rondje om de kerk kunnen maken. Een daar is ook veel te zien. Een reeks gedichten, een doe-het-zelf-kruis van pastoor Omer Gielliet, wat random kunst en een borstbeeld (met de nadruk op het eerste deel van het woord) van Petronella Moens, een schrijfster uit de plaats. Los van religieuze teksten schijnt zij ook veel over het leven in de stad geschreven te hebben.

Het moet dan ook mogelijk zijn veel meer tijd in deze plaats door te brengen. Alleen een molen hoef je niet te zoeken. Niet alleen zijn ze de stadsrechten kwijtgeraakt, maar in 1926 is ook hun molen gesloopt.

Nadat we de auto weer indrijven wordt het tijd voor een rit langs wereldsteden als Sint Kruis, Waterlandkerkje en Turkeye. De laatste dankt de naam aan dwangarbeiders die

[10] Maar het is iets religieus: in een Boeddhistische tempel is het aantal gouden hoog-BMI poppetjes ook niet te tellen

door de Spanjaard werden ingezet in de 80-jarige oorlog. Ze werden bevrijd door Maurits, die ze liet gaan, wat communicatief een hele sterke zet was.

En als we het dan toch over Maurits en sterke zetten hebben, in IJzendijke staat een beeld van hem, zittend achter een schaakbord. In de plaats groet iedereen je, en bij voorkeur maak men een praatje.

IJzendijke heeft aan het begin van de plaats een grote supermarkt, naast een mooie molen. Waarschijnlijk bepaalt die dat weinigen de stad echt in gaan. En dat is zonde, want ook deze plaats heeft heel veel om te bekijken. Mooie oude gebouwen met trapgevels, een dorpsplein met een authentieke gietijzeren bushalte, een prieel voor de dorpsharmonie en een reeks kerken. Een aantal gebouwen is voorzien van oude geëmailleerde ANWB borden met tekst en uitleg, en bij het museum hangt nog een ANWB rijwielherstel box.

Ook hier zijn stervormige verdedigingswerken met ravelijnen aangelegd, die voor een deel nog goed intact zijn, en waar je prima kan wandelen. De regen is sterk afgenomen, dus we lopen er een stukje overheen. Als enige op het dorpsplein is de Porte D'Or open. Het ziet er zo mogelijk het minst aantrekkelijk uit van alles op het plein, maar schijn bedriegt. Goed, de solex en de kop van een eland die boven de bar hangen roepen ten minste verbazing op, maar de bediening is uiterst vriendelijk en de soep en de broodjes zijn zeer smakelijk.

Na de bezoeken aan deze twee dorpen zijn we zo vochtig dat we terug gaan naar Cadzand. De laatste etappe van de ronde doen we later deze week wel.

Na een stevige rustpauze doen we nog een stevig rondje (7 km) Cadzand. We beginnen met de dijk die langs de Duitse kampementen voert, tot we bij de brug over het uitwateringskanaal zijn. Van daar wandelen we het Nederlandse deel van het Zwin in. Noem het chauvinisme, maar dit deel vinden we veel mooier. De duinen, met veel duindoorn, zijn een stuk ruiger, ook al zijn ze

iets minder breed. Er zitten veel vogels en, vooral, veel konijnen. Na een mooie wandeling kom je bij een duinovergang bij de slufter van het Zwin.

Van deze plek heb je het mooiste overzicht over het gebied, omdat je van de zee landinwaarts kunt kijken. Niet alleen is het nu droog, maar de wolken en de lage zon zorgen voor een fantastisch beeld.

Van daar lopen we via het strand terug naar de Tureluur, waarbij helaas Nelleke haar hielen weer kapot loopt. Ondanks de pleisters blijft het pijnlijk om naar het appartement te lopen.

Maar alles bij elkaar: het was vandaag weer leuk, mooi en leerzaam. Zeeuws-Vlaanderen is weer verder ingekleurd!

CADZAND, BRESKENS, GROEDE, BOERENHOL & OOSTDORP, 6 OKTOBER

We rijden CBad uit, langs een eenzame graafmachine die staat te baggeren in de klei t.b.v. toekomstige Duitse bezoekers.

Even verderop ligt Cadzand. Je zou het bijna niet meer geloven na de megalomane toeristenfabrieken van CBad, maar het bestaat echt! En als je dan toch een rondje Zeeuws Vlaanderen doet, dan hoort dit er bij. Nelleke heeft nog steeds kapotte enkels en het regent, dus ze vindt het goed als ik nu de foto’s maak en zij ze later bekijkt.

De naam Cadzand is afgeleid van “zandplaat”, een plaat die zo’n 1000 jaar geleden voor het eerst werd genoemd.

Sindsdien is het knok. Naast het in dit verslag eerder genoemde rijtje vooral met en tegen de Engelsen en de Fransen, die de controle over de delta probeerden te krijgen. Dat alles is het slaperige dorpje niet meer aan te zien. Sinds het toerisme heeft toegeslagen wil niemand meer in

Cadzand gezien worden en de bewoners lijken daar vrede mee te hebben. In ieder geval besteden ze er veel aandacht aan. Er is een vredesboom, een vredesvlam en uitspraken van mensen die vrede propageerden, zoals Gandhi. En er zijn twee kerken en twee molens waardoor de plaats ver verheven blijft boven de onderkomens van de strandgangers. We kunnen een wandelingetje door de plaats dan ook aan iedereen aanraden, al was het alleen maar omdat er ook een kroeg met biljart en dartsbord is.

Van daar zetten we koers richting Breskens, maar beginnen met een stop in Groede. Het is nog niet ter sprake gekomen, maar we zitten hier natuurlijk wel aan de Biblebelt.

Dus ook hier kerken, waarvan één met een fraaie omloop, maar ook een paptaartenkermis. En wat doe je als goed turbo-gereformeerde als er een werelds feest dreigt?

Juist, kinderen binnen houden, luiken sluiten en ook zelf niet de deur uit gaan. Los van vier Duitsers zien we maar één man aan een tafeltje zitten wachten op het losbarsten van het volksfeest.

Maar die is van brons, dus kan moeilijk anders. Mogelijk dat men bij het invallen van de duisternis alsnog tevoorschijn komt en met paptaarten op bezems rond vliegt. Wij wachten er niet op. Groede, leuk dorp en Vader Cats wacht in ieder geval op je!

Na Groede passeren we een paar plaatsen met ontluisterende namen als Boerenhol, voordat we in Breskens komen.

Tot de aanleg van de Westerscheldetunnel was deze plaats de enige optie om in Zeeuws-Vlaanderen te komen zonder door België te gaan.

Het heeft, in tegenstelling tot de rest van de plaatsen, een meer industrieel uiterlijk. Grote dijken aan de ingang van de Westerschelde, meerdere havens en een petrochemische lucht die onder meer uit Terneuzen, Vlissingen en Antwerpen komt. Het heeft een strand met veel badhokjes en veel plek voor Duitsers die te laat elders hebben geboekt. Het strand biedt alleen zicht op de drukke industrie en scheepvaart in het gebied. In het plaatsje is weer een prieel voor de dorpsfanfare en er staan verspreid door de plaats rode pinguïns, in het kader van een kunstproject. Een ander kunstproject bestaat uit een aantal gestileerde plastic zeedieren, zoals de walvis, rog en dolfijn. En er zijn wat winkels, zodat Nelleke de pleistervoorraad aan kan vullen.

Een van de toeristische hoogtepunten is de vuurtoren, die even buiten het dorp naast een oude vesting staat, die nu door de Roompot is ingenomen. Het bijzondere van de vuurtoren is dat hij oud (19e eeuw) en van gietijzer is. En hij kan mooi op de foto worden gezet.

We nemen een uitsmijter bij Loods Tien en besluiten dat voor Breskens geldt: √.

Wat nog rest van de oorspronkelijke ronde van West Vlaanderen is Oostburg. Het is de hoofdvestiging van de gemeente Sluis, waar alles onder valt wat we tot nu toe aan deze kant van de witte paaltjes hebben bezocht.

Je kan alleen maar zeggen dat Oostburg van een wonderbaarlijke lelijkheid is. Hoewel, wonderbaarlijk: Oostburg heeft hetzelfde rijtje invasieve exoten gekend als al eerder genoemd, inclusief Maximiliaan van Oostenrijk. Dus er zijn/waren veel resten van knok en verdediging.

Aan het eind van WOII kwam de nekslag. De Canadezen leek het een goed idee om de stad plat te gooien. Hoewel, waarschijnlijk één Canadees, want er is niemand te vinden die militair strategisch kan uitleggen waarom de stad plat moest. Sterker nog, het is een schoolvoorbeeld van materiaalmisbruik en van zinloze verwoesting. Kerken, molen, openbare gebouwen en vele straten waren verdwenen toen ze klaar waren met het werpen der bommen.

Wat er nu staat is een mooi voorbeeld van "*wederopbouw architectuur*" zoals met het omschrijft om goed te praten wat er nu voor in de plaats is gekomen. Kenmerkend voor deze

architectonische stroming is het minimaliseren van de bouwkosten, het aanbrengen van een dak en het weglaten van alles wat niet noodzakelijk is om het gebouw water- en winddicht te maken[11].

Aan het eind van de vorige eeuw hebben de protestantse kerken besloten dat het niet heel zinvol is om voor ieder lettertype waarmee de bijbel gedrukt kan worden een eigen kerk te stichten. Maar in Oostburg zijn er voor alle zekerheid toch weer een reeks nieuwe "wederopbouw" kerken neergezet. Noodzakelijk, zeker nadat, en we citeren Wikipedia enkele "*kleine gemeenten van bevindelijk-gereformeerde signatuur*" zich onmiddellijk weer hadden afgesplitst.

De molen heeft het echter niet meer gered. Op de markt staat een vijver met een fontein, door hetzelfde Wikipedia afgedaan als "een kunstwerk". Het is een mooie verwijzing naar het verleden toen de plaats nog in open verbinding met het Zwin stond en bestaat uit meerdere verwijzingen naar de zee, waaronder een paar helmduikers.

Centraal in het dorp, en op de rotondes rond het dorp, staan eenhoorns, het symbool van de stad. Vlak daarbij staat het grote, toch wel wonderlijke, gemeentehuis met een monument ter herinnering aan de Canadese slachting.

Nelleke stapt een schoenwinkel binnen onder de overtuigende opmerking "dit wordt zeker niets" en koopt een paar mooie schoenen.

[11] Met gegarandeerd energielabel F.

In de markt heeft ze echter geen zin onder het motto ‘een sinaasappel in Tiel ziet er net zo uit’.

Bij de ingang van de plaats staat een enorme watertoren met een kunstwerk die al vanaf grote afstand is te zien. Als je niet hoeft te winkelen een helder signaal om een andere richting te pakken.

We gaan weer terug naar Cadzand, waarbij we net buiten de plaats weer een eenzame graafmachine passeren.

BRUGGE, 6 OKTOBER

In Brugge kan je voor weinig parkeren, vlak bij het station. Daar zijn enorme parkeerplaatsen. En die zijn vol. Dus we parkeren in het centrum en troosten ons met de gedachte dat de benzine in België € 0,40/liter goedkoper is, en dat het er dus weer uit komt.

De plaats past logisch in het rijtje wat we tot nu toe hebben gedaan en het geeft de kans een positiever beeld van “de Belg” te schetsen dan eerder dit verhaal, toen ze vooral historisch gezien de vijand waren.

En het geeft me de kans de *Panthera leo* in hun wapen, die eerder gekscheren werd aangeduid als “*het belachelijke Belgische wapen met een Afrikaans roofdier*” te tonen in al zijn schoonheid.

Als 13^{e} – 15e eeuwse Hanze stad en machtigste haven in de regio aan het oostelijke eind van het Zwin hoort het bij de puzzel van wat er allemaal in deze regio is gebeurd en hoe dit gebied zo geworden is. Na het dichtslibben van het Zwin heeft men stukken zee ingepolderd, waarbij Zeebrugge een soort klein broertje van de Maasvlakte is. Het centrum van de stad is er in geslaagd niet verwoest te worden tijdens alle knok die hiervoor is genoemd, al speelden de Bruggenaren daarin vaak wel een rol.

Het is dan ook volstrekt terecht dat het centrum van de stad Unesco Werelderfgoed is. Daarbij heeft het ook weer een extra bron van inkomsten, want de hele wereld komt er kijken. Zo ook wij. Een

volledige omschrijving gaan we niet eens proberen, maar for future reference is de routekaart van de wandeling opgenomen. Wandelen door Brugge is vooral genieten van de talloze gevels. Als samenvatting is een pagina met gevels opgenomen.

Dan wat opmerkelijke punten van de dag. Als eerste weet Nelleke de weg naar het Begijnenhof te vinden. Noem het maar rustig Begijnenplein, want het is een enorme ruimte. Op dit moment staat er een Pools/ communstisch beeld als onderdeel van een reeks emotiebeelden in de stad (Natsasha).

En als kenners stellen we vast dat het inderdaad om een fraai voorbeeld van groot socialistische kunst gaat.

Na nog een keer naar het plein gekeken te hebben gaan we de stad in. Naast de gevels is het eerste wat opvalt de paard-en-wagens die de toeristen rondrijden. De binnenstad is ruimschoots voorzien van kinderkopjes waar de hoeven een rotherrie op maken en uitnodigen om in de maat me te gaan springen[12]

Verder zijn er de nodige grachten en kanalen in de stad. Wie niet wil lopen en wie niet wil kijken naar de kont van het paard kan een rondvaartboot pakken. Het zijn open boten met schippers die een behoorlijke elektronische versterking hebben zodat wandelaars de uitleg ook prima kunnen volgen.

Die toeristen worden ook uitgenodigd om zich te storten op lokale lekkernijen. In volgorde: ambachtelijk bier, frietjes, chocolade, mosselen en meer ambachtelijk bier.

[12] Hoewel ik de enige lijk te zijn die de uitdaging snapt.

BRUGGE

Dat kun je niet helemaal negeren, dus tussen de middag eet ik mosselen en nemen we samen frietjes.

Voor die tijd komen we langs de Onze Lieve Vrouwenkerk, waar ze opgravingen aan het doen zijn in het kerkhof. Het doet sterk denken aan de opgravingen in Alkmaar, waar Beryl Prenen zich op geworpen heeft.

We lopen daarna over het terrein van het voormalige ziekenhuis, waar je ook niet uitgekeken raakt. En we passeren het standbeeld van Simon Stevin (1548 - 1620). Een wonderbaarlijk mens, en mogelijk de grootste wetenschapper van zijn tijd, onder meer wiskundige en 16 jaar ouder dan Galileo. Toch is hij relatief onbekend. Er is veel over hem geschreven, maar de auteurs spreken elkaar allemaal tegen. De Belgen claimen hem als “een van hen”, omdat hij in Brugge is geboren. Er zijn ook wat faculteiten en scholen naar hem genoemd. Maar hij was leraar en adviseur van Maurits, en als er één ding is waar de Belgen de pest aan hebben dan zijn het de Oranjes. Bovendien was Stevin de geloofsstrijd die in Brugge woede goed zat en verhuisde hij naar Holland, waar hij de rest van zijn leven in Den Haag en Leiden door bracht. Zijn roem berust uiteindelijk op zijn talrijke geschriften over wis-, natuur-, sterren-, en bouwkunde. Die schreef hij principieel in het Nederlands en voegde daarmee allerlei termen aan onze taal toe.

Maar dan gaan toch op zoek naar de frietjes. Die vinden we op het grote plein van ’t Zand. Onze serveerster heeft mislukte botoxlippen en verder vrezen we dat de lipposuctie ook wat IQ

heeft meegezogen. Maar ze toont een hoge bereidheid om haar fouten te herstellen. Zo snapt ze niet wat een verse jus d'orange is, maar als we er vers sinasappelsap van maken hobbelt ze blij weg om met twee flesjes appelsap terug te komen.

Aan haar Waalse collega heeft de plastisch chirurg veel minder verdiend, maar die raakt de weg kwijt als ik op de vraag of ik Frans of Nederlands wil praten antwoord met "doe maar wat".

Als we buitenkomen zit de Vlaamse op het terras uit te kijken naar nieuwe klanten. Nelleke beschrijft haar uiterlijk als een beschimmelde barbiepop. Dus of het helpt?

Na de lunch komen we nog langs de markt met het Belfort. Want jazeker, ook Brugge heeft zo'n ding.

De Markt is absoluut fraai, ook al zit een deel achter een doek en kan worden toegevoegd aan wereldberoemde dingen die we net niet gezien hebben.

Hoe mooi ook, en hoeveel trapgevels je ook kan tellen, voor mij heeft Brussel gewonnen als het gaat om mooiste markt. Midden op het plein staat een standbeeld van twee strijdlustigen. Het zijn Pieter en Jan uit de 14^{e} eeuw. Je kan je afvragen hoeveel synoniemen wij hebben voor de knok, weinig gebruikt zijn "de metten". Beide heren gingen voor in de knok met de Fransen, die ouderwets werden afgeslacht in de Bruggense metten. Juist, er werd korte metten met ze gemaakt.

Via een aantal prachtige straten die niet in gidsen staan en dus toerist-luw zijn bereiken we het stadhuis, waar een trio niet onverdienstelijk Vivaldi's 4 jaargetijden staat te spelen. Het stadhuis is volledig gerestaureerd en ziet er absoluut prachtig uit. En het is niet het enige mooie gebouw aan dit plein. Er is net zo veel te zien als op de markt.

Je kan onder een boog naar de achterkant van het geheel, waar je weer op de rivier de Drijver stuit.

Daar is ook de de vismarkt, opstapplaats voor rondvaarten en héél veel terassen.

We hebben niets van binnen bekeken, maar zitten inmiddels wel helemaal vol met de enorme hoeveelheid

indrukken die de stad maakt, en dan zijn we er nog niet eens voor het eerst. We besluiten dat het mooi is geweest en lopen met een bocht terug naar de auto. Daarbij passeren we een oude poort van de kerk. Niet alles in deze stad is voor de eeuwigheid gebouwd, al lijkt dat wel zo. Achter de poort is een groot houtskelet gebouw gezet.

De visie lijkt “als het niet passend kan, doe het dan direct grondig anders”.

Wij zijn het er overeens dat het voor ons een geslaagd project is.

Daarna lopen we via onder meer Katelijne en het Minnewater terug naar de auto.

Brugge, je zou er zomaar meerdere dagen kunnen doorbrengen zonder je te vervelen, Want ook bij het verlaten van de stad zien we weer een reeks prachtige gebouwen, en nogmaals, dan hebben we geen museum of kerk van binnen bekeken.

Terug doen we nog wat boodschappen en, vooral, een ommetje strand. Je gaat tenslotte niet voor niets naar de kust.

STRAND, 8 OKTOBER

Nederland heeft code geel. Daar zijn we de laatste jaren dol op, stoplicht codes. De man van het journaal legt uit dat er door de mist op sommige plaatsen maar 18 meter zicht is onder de kreet “dat zie je bijna nooit”. Noem het harenkloven, maar voor mij is het dan “dan zie je bijna niet”. Wij lossen het op door op ons gemak op gang te komen, we beginnen op het moment dat de zon heeft gewonnen.

Dit verhaal heeft regelmatig strijd genoemd. We bestuderen de kaart van Zeeland en komen tot de conclusie dat het nu Roompot is die gaat voor werelddominantie. Dat gaat misschien wat ver, maar waar wij 40 jaar geleden op de camping konden zeggen “we staan op de Roompot”, kan je nu hoogstens zeggen “we staan op een Roompot”.

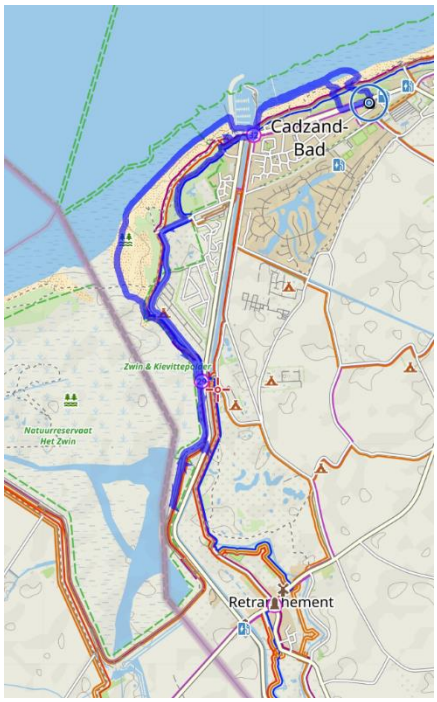

Nelleke wil graag veel strand, dus we zoeken op de kaart een leuke wandeling uit. Mooi langs het strand voor het appartement en dan door de duinen van de Kievietspolder en het Zwin naar restaurant *Zilt en Zout* door het Zwin en dan zo veel mogelijk over het strand terug.

Het eerste stuk gaat buitengewoon goed. Prachtig najaarsweer met een aangename temperatuur, duindoorns met bessen, de laatste bramen en groot springzaad en teunisbloem die nog volop in bloei staan. En links en rechts paaltjes die aangeven wat van ons en wat van hun is, waarbij Nelleke duidelijk grensoverschrijdend gedrag vertoont.

Even voor *Zilt en Zout* trekken we de conclusie dat google-maps niet klopt. Dat komt niet vaak voor, maar nu is er toch een misser.

Tussen *Zilt en Zout* en het bezoekerscentrum in België ligt volgens de kaart de internationale dijk. En die is weg. Een goed moment om binnen te stappen en bij een bord meer dan uitstekend eten een plan te maken.

Het kost wat tijd om het bord pasta met zeebeest weg te werken, dus we kunnen het op ons gemak bekijken. Wat wil het geval, de Zwin slufter was aan het verzanden. Dat mag geen verrassing zijn, dat speelt al sinds 1400. En anders had de verlanding rond het Hellegatsplein ze op een idee kunnen brengen. Maar hoe dan ook, het is tot ze doorgedrongen. En dus hebben de Belgisch-Nederlandse vrienden in goed overleg de dijk weggebaggerd zodat er meer ruimte is voor de zee en daarmee voor de natuur. En goed, dat kost 10 hectare, maar in vergelijking met de 110 ha van de Belgen is het een schijntje. En de plek die het meeste inleverde liet zich afkopen met vijf poppenkasten (zie eerder) dus wat zeuren we.

Wat onze wandeling betreft: op het dak van het restaurant zitten twee ooievaars, en in de tuin er naast nog twee, dus we zijn tevreden met wat de natuur ons biedt. En in de verre verte zien we ook nog een zeearend![13]

De conclusie is dat we genoeg moois zien en meer dan genoeg zandstrand onder de voeten hebben dus we gaan langs het strand terug. Op het Zwin is een aantal Belgen van de universiteit van Gent grondmonsters aan het nemen, wat leidt tot veel jeugdsentiment. Tenslotte ben ik op een vergelijkbare manier afgestudeerd.

Onderweg zien we veel mensen tussen de schelpen wroeten, op jacht naar haaientanden die hier veel, al dan niet fossiel worden gevonden.

De enige stressfactor zijn de fietsende Duitsers. Evenals wij behoren ze bijna zonder uitzondering tot de grijze golf, al is dat door de helmpjes net altijd te zien. Aan de manier van fietsen kan je zien dat ervaring ontbreekt, ze rijden verkrampt over de weg met het diep

[13] Goed, de telelens legt het vast als een blauwe reiger, maar het gaat om het gevoel!

verlangen dat medeweggebruikers spontaan verdwijnen. Sommigen zetten dit verlangen kracht bij door overal te bellen. De omschrijving van Nelleke is de meest heldere: ze rijden op een fiets alsof ze in een Mercedes op de Duitse autobahn zitten.

Samenvattend: daar reageer ik niet heel goed op. Maar als er dan een groep met hesjes voorbij komt waarbij de leider op zijn fluit blaast moeten we toch weer hard lachen. Alles bij elkaar een topdag, deze laatste echte vakantiedag. En we blijven er bij: los van een rondje om een witte paal hoef je in deze tijd van het jaar Nederland niet te verlaten als je maximaal van het Zwin wilt genieten. Je hoeft alleen maar een telelens mee te nemen om ook het beeld van Flanagan te bekijken!

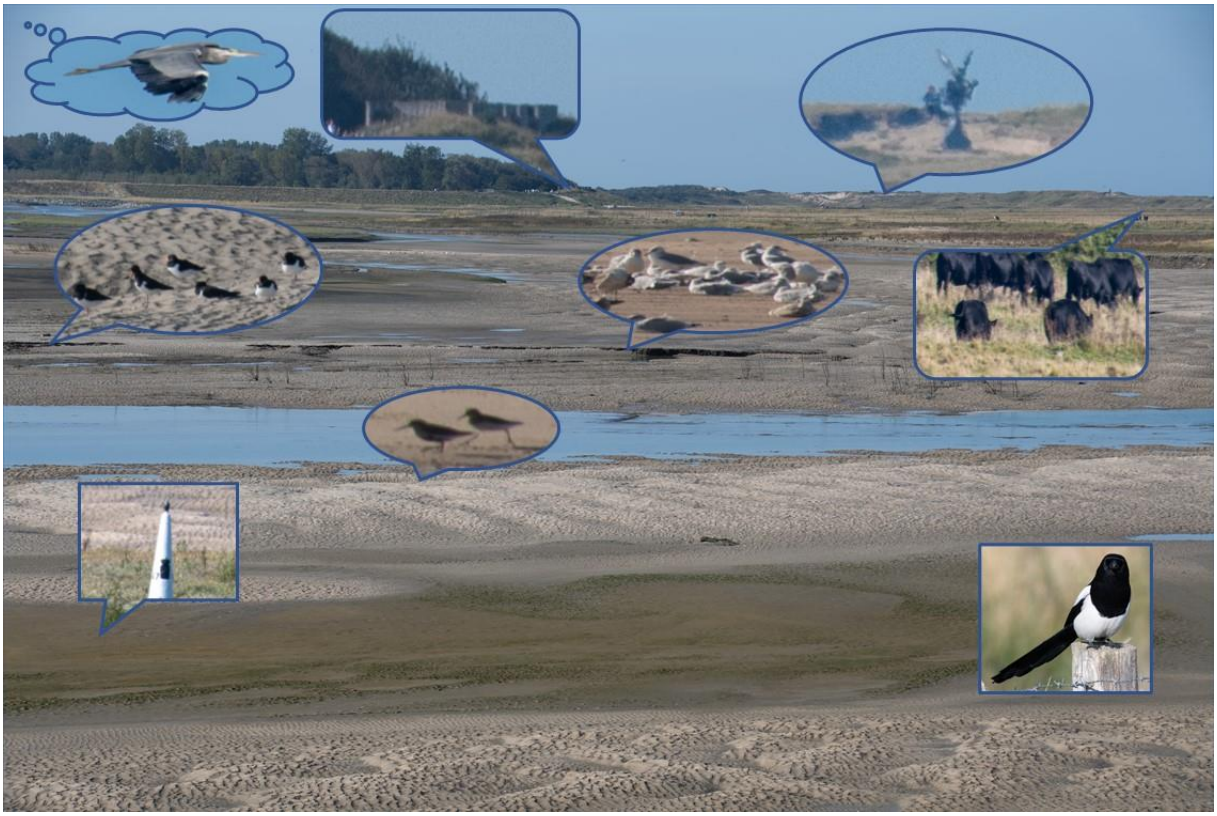

CADZAND – TIEL, 9 OKTOBER

Voor vijven word ik wakker met de grootmoeder van alle duizeligheden. Helaas, als je niet op sterven na dood bent is er voor kantoortijd niets mogelijk: taxi bellen, ANWB hulp of huisarts vergeet het maar. Maar om 0815 (de knok blijft terugkomen) zou ik terecht kunnen bij een huisarts in Oostburg. Maar als ik daar kan komen kunnen we ook naar huis. Om 8:30 wordt de sleutel ingeleverd bij Immo en "*fangen wir es an*"

Hulst hebben we deze trip daardoor niet gered, maar het onbekende deel van Zeeland hebben we nu toch behoorlijk verkend, en ik slaag er aan het eind van de dag in op een andere manier van de Noordzee te genieten 😊

NIET DE ZUIVERE WETENSCHAP

Toepassen van “de zuivere wetenschap”, de meedogenloze beoordeling van onze vakantieonderkomens is niet in dit verslag opgenomen. Het wordt tenslotte pas leuk als je kunt vergelijken. Toch geïnteresseerd? Kijk in Pieterpad LWA 9.2. Hier alleen een foto impressie.